

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного факультету

Оксана ГОМОТЮК
« 29 » _____ 2025р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« 29 » _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Історія архітектури і містобудування»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – G Інженерія, виробництво та будівництво

спеціальність – G17 Архітектура та містобудування

Освітньо-професійна програма – «Архітектура та містобудування»

Кафедра архітектури та дизайну

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
денна	1	2	32	14	3	6	35	90	залік
денна								90	

Тернопіль – ЗУНУ
2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань G «Інженерія, виробництво та будівництво» спеціальності G17 «Архітектура та містобудування», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 11 від 26.06.25 р.).

Робочу програму склала доцент кафедри архітектури та дизайну, кандидат архітектури, доцент **Колодрубська Олександра Іванівна**.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри архітектури та дизайну (протокол № 1 від 26.08.2025 р.)

В.о. завідувача кафедри архітектури та дизайну, д. архітектури, професор

Дячок Оксана Миронівна

Гарант ОПП «Архітектура та містобудування»

доктор архітектури, доцент

Оксана ДЯЧОК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія архітектури та містобудування»

1. Опис дисципліни «Історія архітектури та містобудування»

Дисципліна – «Історія архітектури та містобудування»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань: 19 «Архітектура та будівництво»	Статус дисципліни: <i>обов'язкова,</i> Мова навчання <i>українська</i>
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність: 191 «Архітектура та містобудування»	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма: «Архітектура та містобудування»	Лекції: <i>Денна – 32 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год.</i>
Загальна кількість годин – 90 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 35 год.</i> Тренінг: 6 год. Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 4 з них аудитор. – 3		Вид підсумкового контролю – <i>залік</i>

2. Мета і завдання дисципліни «Історія архітектури та містобудування»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія архітектури та містобудування» є ознайомлення студентів з розвитком архітектури різних суспільно-економічних формацій країн світу протягом тисячолітнього їх розвитку, виявлення особливостей різних архітектурних стилів, містобудівних досягнень, вивчення найвидатніших пам'яток світової архітектурної спадщини і творчості видатних архітекторів та інженерів.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія архітектури та містобудування» є вивчення етапів виникнення та розвитку певних архітектурних стилів та стильових напрямів; розгляд містобудівних, архітектурних, планувальних, конструктивних та художніх особливостей пам'яток архітектури в різних країнах світу.

До завдань курсу належить навчити студентів правильному розумінню особливості взаємодії природного середовища і специфіки архітектури, закономірностей її історичного формування і розвитку, вивчити професійні прийоми і засоби, які використовувалися зодчими у будівництві, а також привчити студентів творчо використовувати здобутки архітектурної науки та її історії у своїй практичній роботі при проектуванні.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК09. Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

СК03. Усвідомлення особливостей розвитку історичних і сучасних стилів в архітектурі, містобудуванні, мистецтві та дизайні України та зарубіжних країн.

СК07. Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.

СК08. Усвідомлення теоретико-методологічних основ архітектурного проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Курс «Історія архітектури та містобудування» пов'язана з «Історією та культурою України», «Збереження культурної спадщини».

2.5. Результати навчання.

ПРН 05. Застосовувати основні теорії проектування, реконструкції та реставрації архітектурно-містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів, сучасні методи і технології, міжнародний і вітчизняний досвід для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування.

Вивчаючи дисципліну студент повинен:

знати:

- головні етапи формування архітектури у загальному історичному контексті;
- особливості взаємозв'язку архітектурних об'єктів з природним середовищем;
- містобудівні досягнення;
- основні типи будівель, характерні для кожного історичного періоду;
- конструктивно-тектонічні особливості архітектурних об'єктів;
- композиційні і художньо-образні особливості архітектури;
- стильові характеристики і тенденції в архітектурі;
- найважливіші пам'ятки архітектури, які були збудовані протягом певних історичних періодів;
- видатних майстрів архітектури і побудовані ними об'єкти;

вміти :

- визначати поетапно весь процес розвитку світової архітектури;
- характеризувати особливості кожного стилю і наводити приклади;
- характеризувати творчість видатних майстрів архітектури і наводити приклади побудованих ними об'єктів;
- малювати найвідоміші пам'ятки архітектури, їх плани, фасади, розрізи, схеми;
- розкривати свої знання усно, письмово, графічно та застосовувати їх у архітектурно-дизайнерському проектуванні.

3. Програма дисципліни «Історія архітектури та містобудування»

Рік підготовки 1 Семестр 2

Розділ 1. Архітектура стародавнього світу

Змістовий модуль 1 Архітектура деспотій

Тема 1. Курс «Історія архітектури та містобудування». Будівництво і архітектура найдавніших часів.

Курс «Історія архітектури та містобудування». Мета навчального курсу та його структура. Форми отримання знань та їх контроль. Література. Етапи розвитку історії архітектури. Будівництво і архітектура найдавніших часів. Палеоліт. Мезоліт. Неоліт і енеоліт. Бронзовий вік. Мегалітичні споруди.

Тема 2. Архітектура Стародавнього Єгипту.

Передумови і характер архітектурної діяльності. Містобудування та типологія споруд. Садибна забудова. Етапи розвитку і основні пам'ятки архітектури та містобудування. Ордерна система Стародавнього Єгипту. Стильові особливості архітектури.

Тема 3. Архітектура країн Близького Сходу.

Передумови формування архітектурної мови. Містобудування та типологія споруд. Архітектура Месопотамії. Архітектура країн Передньої Азії. Архітектура Ассирії та Нового Вавилону. Садибна забудова. Ордерна система країн Близького Сходу. Стильові особливості архітектури.

Тема 4. Архітектура Стародавнього Ірану.

Передумови формування архітектурної мови. Містобудування та типологія споруд. Архітектура Ахеменідського Ірану. Архітектура Парфії. Архітектура Сасанідського Ірану. Садибна забудова. Ордерна система Стародавнього Ірану. Стильові особливості архітектури.

Тема 5. Архітектура Стародавнього Китаю.

Передумови і характер архітектурної діяльності. Містобудування та типологія споруд. Етапи розвитку і основні пам'ятки архітектури та містобудування. Садибна забудова. Ордерна система Стародавнього Китаю. Стильові особливості.

Тема 6. Архітектура Стародавньої Індії.

Передумови і характер архітектурної діяльності. Містобудування та типологія споруд. Етапи розвитку і основні пам'ятки архітектури та містобудування. Садибна забудова. Ордерна система Стародавньої Індії. Стильові особливості архітектури.

Змістовий модуль 2 Архітектура античного світу

Тема 7. Архітектура Єгейського світу.

Передумови і характер архітектурної діяльності. Містобудування та типологія споруд. Ареали і етапи розвитку, основні пам'ятки архітектури та містобудування. Садибна забудова. Ордерна система Єгейського світу. Стильові особливості архітектури.

Тема 8. Архітектура Стародавньої Греції.

Передумови і характер архітектурної діяльності. Містобудування та типологія споруд. Етапи розвитку і основні пам'ятки архітектури та містобудування. Ордерна система Стародавньої Греції. Садибна забудова. Стильові особливості архітектури. Грецький період у архітектурі держав Північного Причорномор'я.

Тема 9. Архітектура Стародавнього Риму.

Передумови і характер архітектурної діяльності. Містобудування та типологія споруд. Етапи розвитку і основні пам'ятки архітектури та містобудування. Садибна забудова. Ордерна система Стародавнього Риму. Стильові особливості архітектури. Римський період у архітектурі держав Північного Причорномор'я.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Історія архітектури та містобудування»

4.1. Розподіл навчальних годин за модулями (денна форма навчання)

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	СРС	ІРС	Тренінг	Контрольні заходи
Семестр 2						
Архітектура стародавнього світу						
Змістовий модуль 1. Архітектура деспотій						
Тема 1. Курс «Історія архітектури та місто-будування». Будівництво і архітектура найдавніших часів.	4	1	3			Поточне опитування
Тема 2. Архітектура Стародавнього Єгипту.	4	2	4			Поточне опитування Дискусія
Тема 3. Архітектура країн Близького Сходу.	2	1	2			Поточне опитування
Тема 4. Архітектура Стародавнього Ірану.	2	1	2			Поточне опитування
Тема 5. Архітектура Стародавнього Китаю.	2	1	2			Поточне опитування
Тема 6. Архітектура Стародавньої Індії.	2	1	2			Поточне опитування
Загалом за модуль	16	7	15			Модульна контрольна робота
Змістовий модуль 2. Архітектура античного світу						
Тема 7. Архітектура Єгейського світу.	2	1	4			Поточне опитування
Тема 8. Архітектура Стародавньої Греції.	8	4	8		6	Поточне опитування Дискусія
Тема 9. Архітектура Стародавнього Риму.	6	2	8	3		Поточне опитування Дискусія
Загалом за модуль	16	7	20	3	6	Модульна контрольна робота
Всього:	32	14	35	3	6	
Підсумковий контроль	залік					

5. Тематика практичних занять

«Історія архітектури та містобудування»

Рік підготовки 1 Семестр 2

Розділ 1. Архітектура стародавнього світу

Будівництво і архітектура найдавніших часів. Становлення архітектури на території сучасної України. Визначні пам'ятки будівництва і архітектури найдавніших часів.

Архітектура Стародавнього Єгипту. Етапи розвитку архітектури та містобудування Стародавнього Єгипту. Визначні пам'ятки архітектури Стародавнього Єгипту.

Архітектура країн Близького Сходу. Визначні пам'ятки архітектури Месопотамії. Визначні пам'ятки архітектури Передньої Азії. Визначні пам'ятки архітектури Ассирії та Нового Вавилону.

Архітектура Стародавнього Ірану. Визначні пам'ятки архітектури Ахеменідського Ірану. Визначні пам'ятки архітектури Парфії. Визначні пам'ятки архітектури Сасанідського Ірану.

Архітектура Стародавнього Китаю. Етапи розвитку архітектури та містобудування Стародавнього Китаю. Визначні пам'ятки архітектури Стародавнього Китаю.

Архітектура Стародавньої Індії. Етапи розвитку архітектури та містобудування Стародавньої Індії. Визначні пам'ятки архітектури Стародавньої Індії.

Архітектура Єгейського світу. Етапи розвитку архітектури та містобудування Єгейського світу. Визначні пам'ятки архітектури Єгейського світу.

Архітектура Стародавньої Греції. Етапи розвитку архітектури та містобудування Стародавньої Греції. Визначні пам'ятки архітектури Стародавньої Греції. Грецький період у архітектурі держав Північного Причорномор'я.

Архітектура Стародавнього Риму. Етапи розвитку архітектури та містобудування Стародавнього Риму. Визначні пам'ятки архітектури Стародавнього Риму. Римський період у архітектурі держав Північного Причорномор'я.

6. Самостійна робота

Самостійна робота студентів є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Головна мета проведення самостійної роботи полягає у необхідності більш детальнішого розгляду тематики курсу з використанням рекомендованих матеріалів і виконанням практичних завдань.

Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача. Навчальний матеріал з дисципліни, передбачений для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься

на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Самостійна робота студентів із дисципліни «Історія архітектури та містобудування» передбачає:

- активний діалог між викладачем та студентом у процесі навчальної діяльності;
- опрацювання навчальної літератури з курсу;
- самостійне вивчення окремих питань з дисципліни;
- виконання практичних завдань;
- підготовка письмових повідомлень (рефератів, доповідей статей, презентацій тощо);
- виконання творчих завдань (зарисовки відомих пам'яток архітектури, опис творчості відомого архітектора тощо)

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ВИНЕСЕНИХ НА САМОСТІЙНЕ ВИВЧЕННЯ

№ п/п	Тематика
	Рік підготовки 1 Семестр 2
	Розділ 1. Архітектура стародавнього світу
1	Мегалітичні споруди Європи.
2	Садиба та житлова забудова Стародавнього Єгипту.
3	Садиба та житлова забудова у країнах Близького Сходу.
4	Садиба та житлова забудова Стародавнього Ірану.
5	Садиба та житлова забудова Стародавнього Китаю.
6	Садиба та житлова забудова Стародавньої Індії.
7	Садиба та житлова забудова Єгипетського світу.
8	Садиба та житлова забудова Стародавньої Греції.
9	Садиба та житлова забудова Стародавнього Риму.

7. Тренінг

Тренінг – це активний метод отримання здобувачами нової інформації, теоретичних знань з практичною перевіркою запропонованих умінь та навичок у безпечному середовищі.

Основне завдання тренінгу з курсу «Історія архітектури та містобудування» – сформувати у здобувачів нові уміння і навички, розвинути особистісні й професійні якості.

Метою тренінгу є підвищення професійних компетентностей та формування умінь представлення демонстраційної графіки.

Завдання тренінгу – презентація та захист демонстраційної графіки.

8. Методи навчання

Викладання курсу «Історія архітектури і містобудування» ґрунтується на поєднанні традиційних та інноваційних методів навчання. Для дисципліни доцільно поєднувати лекційно-ілюстративні та проблемно-пошукові методи з візуально-аналітичними, інтерактивними й цифровими технологіями. Це сприяє формуванню у студентів історичного мислення, просторової уяви та вміння аналізувати архітектурні явища у контексті культури й суспільства.

Традиційні (класичні) методи:

- Лекційно-ілюстративний метод – подання матеріалу у формі лекцій з використанням слайдів, схем, фотографій, креслень і карт.
- Репродуктивний метод – відтворення готових знань у вигляді конспектів, схем, хронологічних таблиць.
- Пояснювально-порівняльний метод – аналіз і зіставлення різних архітектурних стилів та містобудівних систем.

Проблемно-пошукові методи:

- Евристичний метод – підведення студентів до самостійного розуміння архітектурних явищ через аналіз прикладів.
- Метод проблемних ситуацій – постановка запитань, що потребують історико-архітектурного аналізу.
- Метод дослідницьких завдань – самостійна робота з літературою, архівами, історичними джерелами.

Візуально-аналітичні методи:

- Метод аналізу архітектурних пам'яток – вивчення конкретних об'єктів через фотографії, креслення, 3D-реконструкції.
- Екскурсії та виїзні заняття – ознайомлення з архітектурними ансамблями та містобудівними структурами «на місці».
- Метод макетування та реконструкції – відтворення окремих пам'яток або ансамблів у вигляді моделей і схем.

Активні та інтерактивні методи:

- Дискусії та дебати – обговорення суперечливих питань.
- Метод рольових ігор – моделювання ролей архітектора, замовника чи містобудівника певної епохи.
- Брейнстормінг – колективний пошук пояснень розвитку архітектурних стилів.
- Проєктні методи – підготовка студентських досліджень, презентацій, історико-архітектурних карт.

Сучасні цифрові методи:

- Мультимедійні лекції – застосування відео, віртуальних турів, 3D-реконструкцій.
- Онлайн-бази даних – робота з цифровими архівами та бібліотеками.
- VR/AR технології – віртуальні подорожі архітектурними пам'ятками і містами.
- Змішане навчання – поєднання традиційних занять з онлайн-ресурсами.

Методи контролю та самоконтролю:

- Тестування і колоквіуми – перевірка знань стилів, етапів розвитку архітектури.
- Реферати й есе – самостійне осмислення теми.
- Презентації та захист проєктів – демонстрація результатів досліджень.
- Портфоліо студента – зібрання власних робіт: конспектів, схем, історичних

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Історія архітектури та містобудування» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- тести;
- поточне опитування;
- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- завдання на комп'ютерному обладнанні;
- рисунки визначних пам'яток архітектури;
- залік.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

2 семестр – залік

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	20%	20%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять.		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять.		Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час тренінгу	Визначається як середньо-арифметичне з оцінок за самостійну роботу
2. Оцінка за модульний контроль виставляється на підставі виконання практичного завдання.		2. Оцінка за модульний контроль виставляється на підставі виконання практичного завдання.			

Шкала оцінювання

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	залік
90-100	зараховано
89-70	
60-69	
26-59	не зараховано
1-25	

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-9
2.	Прикладне програмне забезпечення загального призначення (засоби Microsoft)	1-9
3.	Інформаційна мережа ІНТЕРНЕТ	1-9

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Вечерський В.В. Курс історії архітектури. / Київ: Інституту проблем сучасного мистецтва, 2006. 300 с.
2. Горбик О. О. Всесвітня історія архітектури в тезах і зображеннях (пам'ятниковознавчий довідник). Частина 1. Архітектура первісної доби та традиційна архітектура. Архітектура давнього світу. Архітектура античності та раннього християнства / Київ: Фенікс, 2017. 148 с.
3. Колодрубська О. І. Архітектура античного світу: словник-довідник. 2-ге вид., доповн. і переробл.. Львів : Український бестселер, 2011. 249 с.
4. Крамарчук Х. П., Мотиль Р. Я., Білінська О. Б. Історія мистецтва та архітектури Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 176 с.
5. Ремешило-Рибчинська О. І. Історія архітектури: образно-графічні студії Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 224 с.
6. Тимофієнко В. І. Історія архітектури Стародавнього світу / Київ: Наук. думка, 2006. 512 с.
7. Тимофієнко В. Архітектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття / Київ : Вид-во Інституту проблем сучасного мистецтва, Головкиївархітектура, 2002. 472 с.
8. Тимофієнко В. Нариси всесвітньої історії архітектури : В 4 т. / Київ : КНУБА. 2000. Т.1. Архіт. Стародавнього світу. 500 с.

Інтернет-ресурси:

1. Архітектура <https://uk.wikipedia.org/wiki/Архітектура>
2. Архітектура та містобудування. веб-сайт. URL: <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult242.htm>
3. КОРОТКА ІСТОРІЯ АРХІТЕКТУРИ <https://interior-doors.com.ua/ua/blog/post/kratkaya-istoriya-arkhitektury.html>
4. Українська архітектура веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Українська_архітектура